

Checklist voor een sterk basisaanbod

op klassenmanagement, didactisch en pedagogisch handelen

1. Klassenmanagement

Adviezen voor basisaanpak	Uitleg	
Maak een overzichtelijke indeling van het lokaal.	Zorg dat je als leerkracht altijd het overzicht op de groep kunt hebben. Zorg ervoor dat alle leerlingen de centrale instructieplaats kunnen zien.	
Hang een klok duidelijk zichtbaar in het lokaal.	Leerlingen die dat nodig hebben, kunnen dan regelmatig even op de klok kijken.	
Maak gebruik van een time-timer.	Hierdoor zien leerlingen het verstrijken van de tijd en leren zij omgaan met plannen.	
Ventileer het lokaal regelmatig.	Maak bijvoorbeeld gebruik van een ventilatiemeter zodat je weet of het lokaal goed geventileerd is en op een goede temperatuur blijft.	
Richt plaatsen voor vaste activiteiten in.	Creëer in het lokaal enkele plaatsen, bijvoorbeeld in hoeken, waar leerlingen vaste activiteiten kunnen uitvoeren (computerhoek, leeshoek, time-out plek).	
Maak gebruik van een centrale instructietafel.	Dit biedt duidelijkheid bij het geven van extra instructie. Daarnaast kan de tafel goed gebruikt worden bij samenwerkingsopdrachten.	
Geef leerlingen een eigen plek voor hun spullen.	Dit kan een ladekastje zijn op de eigen plek, of een lade/ bakje/krat elders in het lokaal. Zorg dat er voldoende ruimte is voor de spullen zodat leerlingen deze zelf kunnen ordenen.	
Hang de groepsregels op een vaste, goed zichtbare plaats in het lokaal op.	Hierdoor worden leerlingen regelmatig herinnerd aan belangrijke regels en kan er makkelijk naar worden verwezen.	
Beperk versieringen in het lokaal.	Hang versieringen en werk van leerlingen zoveel mogelijk buiten het gezichtsveld van de leerlingen, bijvoorbeeld achter in het lokaal. Haal oude versieringen op tijd weg (denk aan de werkjes bij een vorig thema).	
Cluster of kader belangrijke informatie in het lokaal.	Denk aan regels voor spelling of een topografiekaart. Hang informatie dat bij elkaar hoort zoveel mogelijk bij elkaar. Bakken informatie af door het bijvoorbeeld in te lijsten, op gekleurd papier te plakken of door kaders er omheen te plakken met tape.	
Berg materialen op vaste plekken op.	Dit brengt structuur en overzicht in de leeromgeving. Markeer duidelijk waar welke materialen staan, zodat leerlingen deze zelf kunnen pakken en opbergen.	
Beperk het aantal spullen op de tafel.	Zorg ervoor dat alleen de materialen die leerlingen voor een opdracht nodig hebben op tafel liggen. Laat alle overbodige materialen opbergen. Dit geldt ook voor jouw eigen bureau.	
Houd de deur zoveel mogelijk dicht.	Op deze manier is de kans op afleiding door wat zich op de gang afspeelt gering.	

Adviezen voor basisaanpak	Uitleg	
Gebruik een visueel dag- of weekrooster.	Leerlingen weten zo wat hen die dag te wachten staat. In het rooster staat de volgorde van activiteiten aangegeven. Ook kunnen de begin- en eindtijd van activiteiten worden aangegeven. Leerlingen kunnen deze roosters gebruiken bij het maken van eigen plannings.	
Stem de visualisatie van de groepsroosters af op het laagste communicatieniveau in de groep.	Dan kan de gehele groep het begrijpen. Visualiseer bijvoorbeeld met pictogrammen of geschreven woorden.	
Maak veranderingen in het rooster duidelijk.	Bijvoorbeeld als een leerling eerder wordt opgehaald, als er uitstapjes plaatsvinden of wanneer er een vervanger voor de groep staat. Maak eventuele onduidelijkheden in het programma ook visueel, bijvoorbeeld door een vraagteken. Zo leren leerlingen omgaan met veranderingen.	
Zorg voor een vaste plaats voor werk dat af is.	Gebruik hiervoor bijvoorbeeld een 'klaarbakje' op een vaste, centrale plaats in de groep.	
Geef vooraf aan wat er af moet zijn en in welke tijd.	Visualiseer zowel de tijdsduur (met een schaduwklok, wekker of kleurenklok) als de hoeveelheid werk. Zo leren leerlingen een koppeling te maken tussen tijdsduur en hoeveelheid werk.	
Bereid leerlingen voor op het naderende einde van een activiteit.	Geef bijvoorbeeld vijf minuten voor het einde aan dat het bijna tijd is om te stoppen.	
Zorg dat leerlingen weten wat zij moeten doen als de activiteit is afgelopen.	Dit kan extra werk zijn, kleuren in een tekenschrift, een 'wachtdoos' in de klas, waaruit de leerling iets mag pakken of werken uit een 'klaarmap'. Hiermee wordt voorkomen dat leerlingen zich gaan vervelen of iets kiezen wat te lang duurt.	
Maak zichtbaar dat een activiteit is afgerond.	Bijvoorbeeld door een pictogram om te draaien of activiteit af te kruisen.	

2. Didactisch handelen

Adviezen voor basisaanpak	Uitleg	
Maak gebruik van een vast instructiemodel.	Voorbeelden hiervan zijn het Doordacht Passend Lesmodel of het Activerend Directe Instructiemodel. Maak consequent gebruik van de verschillende lesfasen. Dit biedt leerlingen voorspelbaarheid en houvast.	
Spreek taken die een verschillend concentratieniveau vergen.	Zorg voor een gevarieerd programma door na een taak waarbij leerlingen zich moeten concentreren, een activiteit te plannen waarbij leerlingen mogen bewegen.	
Wissel vaste opdrachten af met keuzeopdrachten.	Creëer regelmatig momenten waarbij leerlingen keuzes kunnen maken. Dit vergroot de autonomie.	
Zorg voor afwisselende werkvormen.	Wissel schriftelijke oefeningen af met bijvoorbeeld vraag- en antwoordspelletjes. Denk ook aan beweegspelletjes, het digibord en afwisseling tussen grof- en fijnmotorische activiteiten.	
Laat de leerling zoveel mogelijk succeservaringen opdoen.	Succeservaringen opdoen werkt stimulerend en leerlingen zullen zich meer competent voelen. Je creëert succesmomenten door bijvoorbeeld korte opdrachten aan te bieden, snel te reageren op het gemaakte werk en dit te belonen.	
Maak gebruik van voorstellen van leerlingen.	Beschouw iedere bijdrage van leerlingen aan de lesstof als waardevol. Luister naar voorstellen van leerlingen en ga daar direct op in of geef aan dat je er later op terug komt. Door gebruik te maken van voorstellen van leerlingen groeit de motivatie om aan de betreffende opdracht te werken.	
Laat leerlingen regelmatig zelfcorrectie uitvoeren.	Dit bevordert de autonomie van leerlingen en kan het inzicht bevorderen in het eigen kunnen. Bouw zelfcorrectie stap voor stap met een groep op. Corrigeer zelf regelmatig steekproefsgewijs.	

3. Pedagogisch handelen

Adviezen voor basisaanpak	Uitleg	☒
Stel duidelijke gedragsregels.	Stem de groepsregels af op de gedragsregels van de school. Hang de regels voor de groep duidelijk zichtbaar voor alle leerlingen op in het lokaal. Denk ook aan (aparte) regels bijvoorbeeld voor in de pauze, tijdens gym of bij uitstapjes.	
Houd een maximum van vijf gedragsregels aan.	Houd de hoeveelheid regels beperkt, teveel regels zijn niet te onthouden en daardoor niet praktisch.	
Formuleer de regels positief.	Zorg dat de regel duidelijk maakt wat er van de leerlingen verwacht wordt, niet wat zij moeten laten.	
Herhaal de groepsregels regelmatig.	Na het weekend en na vakanties kan de leerkracht het geheugen van de leerlingen opfrissen door de groepsregels te herhalen.	
Hanteer regels consequent.	Maak duidelijk wat de consequenties zijn als regels niet worden nageleefd, na bijvoorbeeld één of twee herinneringen. Complimenteer leerlingen als zij zich aan de regels houden.	
Maak afspraken over hoe leerlingen aandacht mogen vragen.	Zoals een vinger opsteken, naar het bureau van de leerkracht lopen of een vraagtekenkaartje op tafel leggen. Spreek ook af op welke momenten dit mag.	
Geef specifieke feedback.	Als een leerling ongewenst gedrag laat zien, spreek hem hier dan op aan door de regels te benoemen die het gewenste gedrag en de verwachtingen beschrijven. Bijvoorbeeld: 'De regel is dat we rustig lopen in de gang.' Zo weet een leerling hoe hij het in een volgende situatie anders kan aanpakken.	
Zorg voor een positieve grondhouding.	Benoem zo min mogelijk ongewenst gedrag, maar leg het accent op wat leerlingen goed doen. Geef veel complimenten en formuleer deze concreet (gericht op een prestatie) en persoonlijk. Houd als vuistregel aan: vier keer zo veel complimenten als correcties.	
Prijs op afstand en corrigeer van dichtbij.	Prijzen/belonen verbetert de relatie en corrigeren/straffen verslechtert juist de relatie. Geef daarom complimenten hoorbaar voor de hele groep en correcties alleen hoorbaar voor de betreffende leerling.	
Wees letterlijk beschikbaar.	Sta bij binnenkomst bij de deur van het lokaal en heet de leerlingen welkom. Noem bijvoorbeeld hun naam of geef hen een hand. Zorg voor fysieke nabijheid door zoveel mogelijk in de groep te blijven.	
Toon belangstelling voor alle leerlingen.	De belangstelling die je wilt dat leerlingen voor elkaar hebben laat jijzelf ook zien en horen. Bijvoorbeeld: 'Wat kijk je blij, vertel eens.' Door regelmatig verbaal of non-verbaal te reageren op wat een leerling doet of zegt, voelt hij zich gezien. Hierdoor weet hij ook dat zijn leerkracht beschikbaar is om op terug te vallen.	

Adviezen voor basisaanpak	Uitleg	☒
Heb respect voor alle leerlingen.	Verdiep je in gedrag van leerlingen dat wellicht voortkomt uit een ingewikkelde thuissituatie, een voor jou onbekende cultuur of specifieke leer- en/of gedragsdiagnoses. Door zelf waardering te tonen voor alle leerlingen, krijgen zij eveneens meer waardering voor elkaars kwaliteiten, prestaties of vaardigheden.	
Houd rekening met het ervaren van honger, dorst, warmte of kou van leerlingen.	Als aan primaire behoeften niet voldaan is, kunnen leerlingen opvallend gedrag laten zien. Zo kan een leerling thuis niet ontbeten hebben en daardoor in de groep honger hebben en chagrijnig zijn of moeite hebben zich te concentreren. Of het kan erg warm zijn, waardoor leerlingen snel dorst krijgen. Zorg daarom altijd voor iets te eten in het lokaal en laat leerlingen tussendoor water drinken als het erg warm is. Ga na of leerlingen niet te warm of te koud gekleed zijn.	